

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1948

Vyhlášené: 03.06.1948 Časová verzia predpisu účinná od: 28.07.1951 do: 27.10.1951

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

121

Z á k o n

ze dne 28. dubna 1948

o znárodnění ve stavebnictví.

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

ODDÍL I.

Rozsah znárodnění.

§ 1

(1) Dnem 1. ledna 1948 se znárodnují zestátněním podniky, které na podkladě oprávnění živnostenského nebo oprávnění uděleného podle předpisů o civilních technících (civilních inženýrech a civilních geometrech) provádějí stavební práce jakéhokoli druhu a u nichž počet osob v podniku zaměstnaných nebo činných dosáhl kdykoliv od 1. ledna 1946 padesáti osob.

(2) Ak sa splnia pri niektorom podniku podmienky pre znárodnenie podľa odseku 1 po dni 1. januára 1948, znárodnuje sa dňom, ktorý určí minister stavebného priemyslu.

(3) Je-li spojeno nebo spojí-li se dva nebo více stavebních podniků za účelem společného provedení jedné nebo více staveb jakéhokoli druhu, podléhají dotčené podniky znárodnění, zvýší-li se tím počet osob v těchto spojených podnicích zaměstnaných nebo činných na padesát.

(4) Při zjišťování počtu osob v podniku zaměstnaných nebo činných podle odstavců 1 až 3 rozhoduje součet všech těchto osob bez ohledu na to, kde pracují nebo pracovaly.

(5) Ministr techniky určí v dohodě se zúčastněnými ministry po slyšení Ústřední rady odborů, na Slovensku též po slyšení pověřence techniky, který se dohodne se zúčastněnými pověřenci, vyhláškou v Úředním listě druhy podniků, které se pokládají za podniky podle odstavců 1 a 3.

(6) Ustanovenia predchádzajúcich odsekov sa nevzťahujú na podniky:

- a) spoločenstiev zárobkových a hospodárskych, zriadených podľa zákona č. 70/1873 r. z., o spoločenstvách zárobkových a hospodárskych, na Slovensku družstiev zriadených podľa §§ 223 a nasl. zák. čl. XXXVII/1875, o obchodnom zákone, ak sú tieto podniky spoločenstvami alebo družstvami priamo prevádzané, s výnimkou podnikov, ktoré najneskoršie do 31. decembra 1948 určil minister techniky po dohode s Ústrednou radou odborov a Ústrednou radou družstiev,
- b) ktoré minister stavebného priemyslu po dohode s ministrom financií vylúči zo znárodnenia, pričom ich vlastníkom (prevádzateľom) nariadi, aby ich natrvalo zastavili, pretože sa vláda usniesla, že ich ďalšie prevádzanie nie je vo všeobecnom záujme.

(7) O tom, či sú splnené podmienky pre znárodnenie podľa tohto zákona, rozhoduje minister stavebného priemyslu.

§ 2

(1) Dosavadní vlastníci, držitelé, orgány národní správy a zmocněnci k zatímní správě (§ 19) podniků, podléhajících znárodnění podle § 1, podají ministerstvu techniky hlášení, jehož vzor vyhlásí ministr techniky v Úředním listě. Toto hlášení jest podati do 15 dnů ode dne vyhlášení vzoru. Nastanou-li okolnosti rozhodné pro znárodnění teprve po tomto dni, počíná lhůta ke hlášení dnem, kdy tyto okolnosti nastaly. V řízení musí spolupůsobiti též osoby, které k tomu budou vyzvány ministerstvem techniky. Hlášení má býti podepsáno i závodní radou nebo závodním důvěrníkem; pokud hlášení nepodává dosavadní vlastník nebo držitel znárodněného majetku, je povinen připojiti k němu své vyjádření.

(2) Osoby jmenované v odstavci 1 jsou povinny spolupůsobiti při sestavování účetních závěrek za dobu do znárodnění, pokud k tomu budou vyzvány příslušným ústředním orgánem.

§ 3

Pokiaľ v odbore pôsobnosti ministra stavebného priemyslu sa majetok znárodnený podľa tohto zákona nepoužije na zriadenie národného podniku alebo na začlenenie do národného podniku alebo pokiaľ taký majetok nebude sverený do správy orgánom v odbore jeho pôsobnosti, môže minister stavebného priemyslu taký majetok po dohode s ministrom financií a s iným ministrom previesť do právomoci tohto ministra, aby o ňom urobil také opatrenie vo vlastnom odbore pôsobnosti, alebo ho môže sveriť do správy komunálnym podnikom alebo ho môže prenechať iným právnickým osobám za náhradu, určenú podľa § 8 dekrétu prezidenta republiky č. 100/1945 Sb., o znárodnení baní a niektorých priemyslových podnikov, v znení predpisov ho meniacich a dopĺňujúcich (ďalej len „dekrét“).

§ 4

(1) Znárodněním nabývá stát vlastnictví k znárodněnému majetku.

(2) Znárodnění se týká

- a) nemovitostí, budov, zařízení, ložisek a nalezišť surovin,
- b) příslušenství podniku počítajíc v to všechny movitosti a práva (licence, živnostenská oprávnění, známky, vzorky, vodní práva a pod.), směnky, cenné papíry, vkladní knížky, hotovosti a pohledávky,
- c) jiných movitostí a práv, než která jsou příslušenstvím podniku.

(3) Majetku uvedeného v odstavci 2 se znárodnění týká, slouží-li nebo je-li určen k provozu znárodněného podniku, i když náleží někomu jinému než vlastníku podniku. Patentů a zásob, zejména surovin, pomocných a provozovacích hmot, polotovarů, rozpracovaných a hotových výrobků, se znárodnění týká jen, patří-li vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku.

(4) Spolu s podnikem se znárodňují v rozsahu plynoucím z ustanovení odstavců 2 a 3:

- a) veškeré výrobní podniky a závody náležející vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku,
- b) veškeré podniky a závody, které tvoří s podnikem znárodněným hospodářský celek, i když náleží někomu jinému než vlastníku znárodněného podniku.

(5) Náleží-li znárodněný podnik komanditní společnosti na akcie, akciové společnosti nebo společnosti s ručením obmezeným, znárodnuje se veškerý jejich majetek, jakož i ve stejném rozsahu podniky koncernové, u kterých jim náleží více než polovina základního kapitálu nebo na které mají rozhodující vliv.

(6) Ministr techniky, na Slovensku po slyšení pověřence techniky, může vyjmouti ze znárodnění jednotlivé majetkové kusy, majetkové soubory nebo práva, pokud jich není nezbytně třeba k provozu národního podniku, a ponechati je dosavadnímu vlastníku, kterému může zároveň uložit podmínky, zejména podmínku, že do stanovené lhůty zřídí ve prospěch národního podniku služebnost nebo užívací právo.

(7) Ustanovení předchozího odstavce lze obdobně užít i na majetek, na který se vztahuje ustanovení čl. IV zákona ze dne 7. dubna 1948, č. 79 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon ze dne 16. května 1946, č. 128 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících. Jde-li při tom o majetek znárodněný nebo o takový jiný majetek, k jehož znárodnění nedošlo jen v důsledku neplatného majetkově-právního jednání nebo neplatného zásahu z doby nesvobody, hledí se v řízení o náhradě na osoby, které dosáhly pravomocného výroku podle čl. IV, odst. 1 zákona č. 79/1948 Sb. jako by jim tento majetek byl znárodněn.

(8) O rozsahu znárodnenia podľa odsekov 2 až 5 rozhoduje minister stavebného priemyslu. Minister stavebného priemyslu môže toto rozhodovanie, ako i rozhodovanie podľa odseku 6, preniesť na krajské národné výbory. Pre konanie o zistení rozsahu znárodnenia neplatia ustanovenia vládneho nariadenia č. 8/1928 Sb., o konaní vo veciach náležiacich do pôsobnosti politických úradov (o správnom konaní).

§ 5

(1) Národný podnik, do ktorého sa začleňuje majetok znárodneného podniku, vstupuje v deň prevzatia do jeho záväzkov. Ak sa začlení majetok do niekoľkých národných podnikov, určí minister stavebného priemyslu, do ktorých záväzkov vstúpia jednotlivé národné podniky.

(2) Minister stavebného priemyslu určí po dohode s ministrom financií, ktoré záväzky znárodneného podniku prechádzajú so sverením majetku znárodneného podniku do správy orgánov v odbore jeho pôsobnosti, a to dňom prevzatia majetku.

(3) Minister stavebného priemyslu po dohode s ministrom financií a s kompetentným ministrom môže urobiť opatrenie o prechode záväzkov patriacich k znárodnenému majetku, ktorý bol podľa § 3 prevedený do právomoci iného ministra alebo sverený do správy komunálnemu podniku alebo prenechaný inej právnickej osobe.

(4) K záväzkom znárodneného podniku nepatria záväzky, podľa ktorých má majetok tohto podniku alebo jeho časť prejsť po dni začiatku účinnosti tohto zákona na tretiu osobu. Za záväzky znárodneného podniku sa nepokladajú ani osobné dane, dávky a poplatky bývalého vlastníka; také záväzky neprechádzajú s majetkom, ktorý bol začlenený do národného podniku alebo sverený do správy orgánom podľa odseku 2 alebo s ktorým bolo urobené opatrenie alebo ktorý bol sverený do správy alebo prenechaný podľa § 3, ani sa nemožno pre ne uspokojiť z majetku znárodneného podniku. Osobitnými daňami a dávkami sa rozumejú daň dôchodková, vojnový príspevok, daň rentová priamo vyberaná, daň z majetku podľa vládneho nariadenia č. 410/1942 Sb., majetkové dávky podľa zákona č. 134/1946 Sb., o dávke z majetkového prírastku a o dávke z majetku, v znení predpisov ho meniacich a doplňujúcich, a mimoriadne dávky podľa zákona č. 185/1947 Sb., o mimoriadnej jednorázovej dávke a mimoriadnej dávke z nadmerných prírastkov na majetku, v znení zákona č. 180/1948 Sb. Spôsob úhrady týchto osobných daní a dávok určí Ministerstvo financií vyhláškou v úradnom liste.

(5) Pri záväzkoch, ktoré sú hospodársky neodôvodnené, počítajúc do toho záväzky zo služobných smlúv, zaručujúcich zamestnancom neprimerane vysoké platy, zaopatrovacie požitky, odbavné a pod., môže sa národný podnik domáhať zrušenia alebo inej primeranej úpravy. Ak nedôjde o tom k dohode, rozhodne rozhodcovský súd podľa predpisov o tom vydaných. Ustanovenia viet prvej a druhej platia primerane aj vtedy, ak ide o záväzky, ktoré prechádzajú so sverením znárodneného majetku do správy orgánov uvedených v odseku 2, alebo ktoré prechádzajú podľa odseku 3.

(6) Národný podnik, do ktorého sa začleňuje majetok znárodnený podľa § 4 ods. 3 a ods. 4 písm. b), ktorý náležal niekomu inému, než vlastníkovi znárodneného podniku, vstupuje do záväzkov vyplývajúcich z práv viaznúcich na tomto majetku, a to v rozsahu a za podmienok, ktoré upraví vláda nariadením. V tomto nariadení sa tiež upraví prechod takých záväzkov, ak bude majetok sverený do správy orgánom, v odbore pôsobnosti ministra stavebného priemyslu alebo podľa § 3 prevedený do právomoci iného ministra alebo sverený do správy komunálnym podnikom alebo prenechaný iným právnickým osobám.

(7) Pokiaľ z rozhodnutia, ktorým sa robí opatrenie o znárodnenom majetku, nevyplýva nič iné, neručí štát za záväzky znárodneného podniku, ani keď dôjde k úprave záväzkov podľa § 6.

§ 6

(1) Ak je majetok znárodneného podniku ku dňu prevzatia predĺžený, môže národný podnik požiadať súd, aby do výšky všeobecnej ceny aktív predĺženého majetku podniku upravil ku dňu prevzatia uspokojenie záväzkov patriacich k tomuto majetku a určil ich sročnosť, prihliadajúc na hospodárske možnosti národného podniku. To platí obdobne i o orgáne, o komunálnom podniku alebo inej právnickej osobe, ktorým bol majetok znárodneného podniku podľa § 3 sverený do správy alebo prenechaný.

(2) Věřitelé jsou povinni na vyzvání soudu vyhláškou v Úředním listě ve lhůtě soudem stanovené přihlásiti své nároky k řízení o návrhu podle odstavce 1; neučiní-li tak, jejich nároky proti národnímu podniku zanikají.

(3) Úprava podle odstavce 1 se provede takto:

- a) nedotknuté zostávajú záväzky vyplývajúce z nárokov veriteľov na vylúčenie vecí z prevzatého majetku, pokiaľ také nároky nezanikly znárodnením;
- b) nedotčený zůstávají též záväzky, vyplývajúci z nároků věřitelů, majících právo na oddělené uspokojení z určité věci, pokud jsou kryty hodnotou této věci;
- c) ostatné záväzky, ktoré podľa poradia im prislúchajúceho nebudú úplne kryté rozdielom medzi všeobecnou cenou aktív znárodneného podniku a hodnotou záväzkov, ktoré podľa ustanovení písm. a) a b) zostanú nedotknuté, sa uspokoja pomerne. Za takéto záväzky sa pokladajú aj záväzky uvedené pod písm. b), pokiaľ nie sú kryté spôsobom tam uvedeným;
- d) záväzky, na něž se vztahují ustanovení písm. c), se řazují podle pořadí do čtyř tříd. Do první třídy náležejí náklady řízení, do druhé až čtvrté třídy náležejí záväzky, které podle obdoby konkursního řízení náležejí do první až třetí třídy. Záväzky téže třídy mají mezi sebou stejné pořadí.

(4) Úprava záväzkov podľa tohto paragrafu pôsobí iba proti navrhovateľovi. Proti nemu nepôsobia záväzky, ktoré podľa poradia im náležiacieho nebudú uspokojené.

§ 7

(1) Národný podnik, do ktorého bol majetok znárodneného podniku začlenený, poprípade aj iný podnik, orgán alebo právnická osoba, ktorým bol majetok znárodneného podniku podľa § 3

sverený do správy alebo prenechaný, môže odporovať právnym úkonom, ktoré vykonal vlastník znárodneného majetku po 27. októbri 1945 v úmysle poškodiť alebo sťažiť znárodnenie alebo zavliecť vo svoj alebo cudzí prospech majetkové hodnoty.

(2) Odporovať možno do piatich rokov odo dňa rozhodnutia, ktorým sa robí opatrenie o znárodnenom majetku. Inak platia primerane ustanovenia §§ 46 až 52 občianskeho zákonníka.

(3) Právní jednání o převodu podniků, na které by se vztahoval tento zákon, nebo o převodu kapitálových účastí na společnostech, jejichž podniky se znárodňují podle tohoto zákona, pokud byla uzavřena v době dvou měsíců přede dnem znárodnění, jsou platná jen, schválí-li je ministerstvo techniky.

ODDÍL II.

Náhrada.

§ 8

Pokiaľ nie je ustanovené inak ani nejde o predĺženie podľa § 6 ods. 1, prislúcha za znárodnený majetok podľa tohto zákona náhrada, o ktorej platia primerane ustanovenia §§ 7 až 11 dekrétu.

§ 9

(1) Pri určení náhrady sa neprihliada na hodnotu

- a) stavieb, prác a dodávok, urobených, rozostavaných a nedokončených, ktoré nie sú zahrnuté do jednotného hospodárskeho plánu, platného v deň znárodnenia, pokiaľ pri nich boli porušené platné predpisy,
- b) surovín, výrobných hmôt, polotovarov a tovarov, získaných v rozpore s predpismi o obhospodarovaní a prídele surovín, hmôt a výrobkov, platnými v deň znárodnenia,
- c) pohľadávok za stavby, práce a hmoty, polotovary a výrobky, urobené alebo dodané v rozpore s predpismi uvedenými v písm. b),
- d) nevyťaženého nerastného bohatstva,
- e) majetku určeného pre sociálne, vzdelávacie, telovýchovné a podobné účely.

(2) Náhrada sa neposkytuje osobám, ktoré boli alebo budú odsúdené pre taký trestný čin alebo potrestané pre taký priestupok, ktorými prejavily nepriateľský postoj k ľudovodemokratickému poriadku republiky alebo k jej socialistickej výstavbe.

ODDÍL III.

Československé stavebné závody, národný podnik, a ich organizácia.

§ 10

(1) Československé stavebné závody, národný podnik, so sídlom v Prahe, zriadené pre jednotné vedenie a podnikateľské obstarávanie prác, výkonov a dodávok potrebných na uskutočňovanie stavieb každého druhu, sú samostatnou právnickou osobou, spravovanou riaditeľom. Činnosť tohto národného podniku na Slovensku obstaráva jeho oblastná správa v Bratislave.

(2) Do podnikovej činnosti Československých stavebných závodov, národného podniku, patrí najmä:

- a) konat práce všeho druhu, jichž je treba k provedení a dokončení jakýchkoli staveb, a dále všechny práce, výkony a dodávky k této činnosti patřící,
- b) obstarávat kvalifikovanými odborníky plány, rozpočty a kalkulace pro všechny druhy stavebních prací,

- c) vyrábět montované a polomontované stavby, stavební konstrukce, stavební dílce a tvárnice,
- d) spolupracovat po odborné stránce se stavebními podniky svazků lidové správy a výdělkových a hospodářských společenstev (družstev),
- e) nabývat, pronajímat, opravovat a zcizovat stavební stroje,
- f) pečovat o výzkumnictví a zkušebnictví ve stavebnictví a provádět je.

(3) Ustanovenia § 4, § 5 ods. 2, §§ 6 až 20, §§ 22 až 32, § 38, § 40, § 42 ods. 2 až 4, §§ 43 až 48, § 53, §§ 55 až 56 zákona č. 103/1950 Sb., o národných podnikoch priemyslových, platia primerane i pre Československé stavebné závody, národný podnik, s tým, že Československé stavebné závody, národný podnik, podliehajú priamo ministrovi stavebného priemyslu a že riaditeľa a jeho zástupcu vymenúva a odvoláva minister stavebného priemyslu.

(4) Minister stavebného priemyslu môže poveriť riaditeľa Československých stavebných závodov, národného podniku, výkonom úloh generálneho riaditeľa voči iným národným podnikom v odbore svojej pôsobnosti. V tomto prípade platia o obstarávaní týchto úloh primerane ustanovenia §§ 33 až 37 zákona č. 103/1950 Sb. a pôsobnosť generálneho riaditeľstva obstarávajú Československé stavebné závody, národný podnik.

§ 12

Rozsah majetku, ktorý štát nadobudol konfiškáciou a ktorý je sverovaný do správy národnému podniku v odbore Ministerstva stavebného priemyslu, určí toto ministerstvo po dohode s Ministerstvom financií.

ODDÍL IV. Závěrečná ustanovení.

§ 19

Dokud nebyla majetková podstata, znárodněná podle tohoto zákona, převzata národním podnikem, platí o zatímní správě předpisy § 37 dekretu s tou odchylkou, že ministr techniky může v dohodě s ministrem financií, na Slovensku po slyšení pověřenců techniky a financií, pověřit zatímní správou znárodněných podniků zmocněnce jemu odpovědné a stanovit rozsah jejich zmocnění.

§ 20

Oprávnenie na uskutočnenie stavieb akéhokoľvek druhu môže kompetentný úrad udeliť len so súhlasom Ministerstva stavebného priemyslu. Súhlas je potrebný aj pri zakladaní nových podnikov týchto odvetví podľa oprávnení už skôr udelených.

§ 21

Právne úkony a úradné úkony, potrebné na vykonávanie tohto zákona, sú oslobodené od poplatkov a dávok. Toto oslobodenie neplatí pre obchodnú činnosť znárodněného podniku ani pre opatrenia urobené likvidátorom pri likvidácii právnickej osoby alebo spoločnosti.

§ 22

(1) Výťažky (důchody) dosažené ze znárodněného podniku až do dne převzetí jsou součástí základu pro vyměření daně důchodové, všeobecné i zvláštní daně výdělkové a daně rentové posledního vlastníka znárodněného podniku před jeho znárodněním.

§ 28

Tento zákon nabýva účinnosti dňom 1. ledna 1948; provede jej ministr techniky v dohode se zúčastněnými členy vlády.

Čl. II.

Opatrenia urobené v shode s ustanoveniami tohto zákona pred dňom začiatku jeho účinnosti sa odo dňa opatrenia pokladajú za urobené podľa tohto zákona.

Čl. IV.

Minister stavebného priemyslu sa splnomocňuje, aby nariadením určil deň, ktorým stráca účinnosť § 10 zákona č. 121/1948 Sb., v znení čl. I tohto zákona.

Dr. Beneš v. r.

Gottwald v. r.

Dr. Ing. Šlechta v. r.

